

Celem rozprawy jest opisanie tożsamości oporu na przykładzie ruchu antyglobalistów oraz wyjaśnienie mechanizmów jej kształtowania. Zamierzenia te zrealizowano przeprowadzając analizę internetowego dyskursu tworzonego przez użytkowników serwisu mikroblogowego Twitter. Przyjęto założenie, że analiza treści w serwisie społecznościowym pozwoli na identyfikację artykułowanych przez członków ruchu celów i wartości, diagnozę dominujących wzorów zachowań i utrwalonych schematów myślowych oraz ustalenie procesów społecznych, z którymi ich postawy są związane.

Rozważania teoretyczne oparto przede wszystkim na typologii tożsamości Manuela Castellsa oraz na najważniejszych założeniach jego teorii społecznej, które miały zastosowanie w wyjaśnianiu funkcjonowania ruchów społecznych. Centralne miejsce zajmowała koncepcja tożsamości oporu jako formy identyfikacji zbiorowej, która w szczególny sposób przejawia się w postawach środowisk występujących przeciwko dominującej w społeczeństwie władzy. Kategoria ta stanowi rodzaj nadrzędnej narracji łączącej jednostki charakteryzujące się gorszym położeniem społecznym, wykluczeniem lub stygmatyzacją. Pozwala im przywrócić symboliczny ład, stanowi schronienie przed „wrogim światem”, oferuje solidarność i poczucie autonomii. Koncepcję Castellsa uzupełniono o zagadnienia związane z kształtowaniem się tożsamości zbiorowej i sposobami jej operacjonalizacji, które znalazły wyraz m.in. w spostrzeżeniach Zdzisława Macha, Tadeusza Palecznego, Zbigniewa Bokszańskiego, Józefa Podgóreckiego, Davida Snowa, Catherine Corrigan-Brown, Rachel L. Einwohner, Michała Rauszera. Tło teoretyczne dla powyższych stanowiły rozważania o podmiotowości jednostki w społeczeństwie ponowoczesnym oraz jej reakcjach na zmianę społeczną reprezentowaną w szczególności przez procesy globalizacyjne; przywołano refleksje takich klasyków socjologii, jak: Anthony Giddens, Ulrich Beck, Zygmunt Bauman, Francis Fukuyama czy Piotr Sztompka.

Przedmiot badań stanowiły postawy przedstawicieli ruchu antyglobalistycznego utrwalone w formie multimedialnych, anglojęzycznych przekazów (tweetów), które publikowano w czasie dwóch edycji Światowego Forum Ekonomicznego w 2022 i 2023 roku. Interesujący badacza dyskurs wyodrębniono na podstawie 10 hashtagów reprezentujących kluczowe tematy poruszane przez wspomniane środowisko społeczne. Pobrano 348.640 tweetów za pomocą dedykowanego oprogramowania Twitter API oraz Postman, przy użyciu kluczy dostępu w ramach programu Academic Research Track. Analizie podlegały zróżnicowane typy treści internetowych: tekst, grafiki i memy, zdjęcia, materiały wideo, sygnatury lokalizacji użytkowników oraz liczne informacje towarzyszące świadczące m.in. o aktywności kont czy popularności ich publikacji. W celu przetworzenia dużej liczby danych

zastosowano zróżnicowane narzędzia oraz procedury z obszaru tzw. *social data science (big data)*.

Badanie pokazało, że obserwowany na Twitterze ruch antyglobalistów tworzy wyobrażoną społeczność, która w wyraźny sposób kontestuje zastany porządek społeczny, gospodarczy czy polityczny. W tym celu kreowana jest stereotypowa alternatywa – wizja lepszego i sprawiedliwego świata społecznego. Prowadzona komunikacja dostarcza relatywnie prostej eksplikacji złożonych zmian dokonujących się w wielu dziedzinach życia dla jednostek, dla których negatywnym punktem odniesienia są instytucje dominujące, utożsamiane z nimi ideologie lub ich przedstawiciele.

Udało się potwierdzić założenie, że dyskurs antyglobalistów służy budowaniu świadomości grupowej opozycyjnej względem dominującej władzy krajowej oraz ponadpaństwowej (głównie politycznej i ekonomicznej). Następuje to poprzez propagowanie pożądanых wartości, celów i norm w multimedialnych treściach internetowych. Szczególną rolę w tych działaniach odgrywa kreowanie figury wspólnego wroga oraz misji. Potwierdzono zróżnicowanie tematyczne wspomnianego dyskursu oraz udokumentowano istnienie wewnętrznych powiązań pomiędzy poszczególnymi obszarami: ekonomicznymi, politycznymi, sanitarnymi, klimatycznymi. Dostrzeżono, że niebagatelne znaczenie w konstruowaniu tożsamości oporu miały pojemne ramy interpretacyjne stosowane przez antyglobalistów. Umożliwiały one kreowanie uproszczonego obrazu rzeczywistości oraz włączanie nowych obiektów sprzeciwu bez konieczności dbania o zgodność merytoryczną i spójność logiczną. W komunikacji elastycznie wykorzystywano język symboli i emocji. Ważną rolę w scalaniu działań ruchu i budowaniu wspólnego światopoglądu odgrywali liderzy opinii.